

חוק גיל פרישה – היבטי מיסוי

שקל ושות' עו"ד

סאלח אבו אלעסל, עו"ד, רו"ח

ברשימה זו, מבקשים אנו להתמקד בחוק גיל פרישה (להלן – "החוק" או "חוק גיל הפרישה"), אשר התקבל בכנסת ביום 7/1/04 ופורסם ביום 18/1/04. מדובר בחוק בעל השפעה המקיפה וגודרת, כמעט, את כלל תושבי המדינה.

בתחילת דברינו יובהר, כי מדובר בחוק שאינו בא להטיב עם הנישומים, באשר מעלה הוא, באופן הדרגתי, את גיל הפרישה מעבודה, ובכך דוחה את הזכאות להטבות הניתנות למי שהגיע לגיל האמור.

כמובן שהדיון העיקרי ברשימתנו זו יהא בהיבטי המיסוי הגלומים בחוק האמור, אך לאור חשיבות יתר היבטי החוק, כגון קצבאות מהמוסד לביטוח לאומי ופיצויי פרישה, נשתדל לסקור אף את יתר היבטי החוק.

יוער, כי החוק מבטא חלק ממגמה חדשה יחסית בחקיקה, לפיה נכלל סעיף מטרה במסגרת החוק. למיטב ידיעתנו קיימים כיום כ- 15 חוקים הכוללים סעיף מטרה, המסייע בפרשנותם התכליתית של הוראות החוק, בצד דברי ההסבר שליוו את החקיקה, עזרי החקיקה למיניהם ויתר הכלים הפרשניים.

ככלל, נקבע בחוק כי גיל הפרישה המזכה בקבלת תגמול או קצבה מחמת פרישה מעבודה בשל גיל, הנו 67 שנים לגבר ו- 62 שנים לאישה (להלן – "גיל הפרישה הכללי"). התגמול או הקצבה האמורים יכולים להתקבל מאוצר המדינה או מגוף מתוקצב, גוף נתמך או תאגיד בריאות או מוסד חינוך שהממשלה משתתפת בתקציבו, במישרין או בעקיפין, או מגוף אחר שהממשלה משתתפת בתקציבו, במישרין או בעקיפין, ושהשר קבעו בהודעה ברשומות לענין חוק זה, או מגוף שהתחייבויותיו מבוססות על מנגנון של ערבות הדדית בין הזכאים לגמלה או מהמעביד עקב התחייבויותיו לאור סיום יחסי עובד ומעביד בשל גילו של העובד, גם אם אינם משתלמים על ידי המעביד.

בהגדרת גיל פרישה כללי, לא נשללה זכאות הפורש בפרישה מוקדמת לקבל את התגמולים או הקצבאות לעיל, כאשר נקבע כי בהגיעם לגיל 60 (להלן – "גיל הפרישה המוקדמת"), יוכלו הגבר או האישה לקבל גמלה מחמת פרישתם מעבודתם בשל גילם אף בטרם הגיעו לגיל הפרישה הכללי, וזאת בהתקיים התנאים הקבועים לכך על פי דין או הסכם, לרבות לגבי הפחתת הגמלה בשל הפרישה המוקדמת כאמור.

כן נקבע בחוק גיל פרישת חובה, לפיו ניתן לדרוש מעובד כי יפרוש מחמת גילו, העומד על 67 שנים לגבר ולאשה (להלן – "גיל פרישת חובה").

בטרם נעבור לפירוט השלכות החוק הפרטניות, נציין כי בחוק נקבע מנגנון מסורבל לעדכון גיל הפרישה, וזאת באופן מדורג בהתאם לתאריכי הלידה. הוראות המעבר האמורות נקבעו לגבי כל אחד מהגילאים שפירטנו לעיל, ובדרך כלל באופן נפרד לגבי גבר ואישה.

שינוי, כי במסגרת החוק עודכן גיל הפרישה בהתייחס למספר רב של חוקים שהיריעה קצרה מלהכיל (17 חוקים, הכוללים את ביטול חוק גיל פרישה שווה לעובדת ולעובד ואת תיקון פקודת מס הכנסה). מעבר לתיקון פקודת מס הכנסה עליו נרחיב להלן, ראוי להזכיר את תיקון החוקים הבאים:

א) חוק פיצויי פיטורים, שקבע כאחד המקרים של התפטרות שדינה כפיטורים והמזכה בתשלום פיצויי פיטורים, התפטרותה של עובדת לאחר שהגיעה לגיל 60 או התפטרותו של עובד לאחר שהגיע לגיל 65, קובע כעת כי גיל העובד או העובדת המתפטרים בדין מפוטרים מחמת גילם הוא גיל הפרישה הכללי כפי שהוגדר לעיל.

- (ב) חוק שירות המדינה (גמלאות), הנוגע לעובדי מדינה ולזכויותיהם, במסגרתו עודכנו הסעיפים של יציאה לקצבה על פי החלטת נציב שירות המדינה, מועד תשלום קצבת פרישה, גיל פרישה מוקדמת לשוטרים וכד', והותאמו לגילאי הפרישה החדשים בהתאם לחוק גיל הפרישה.
- (ג) חוק הבטחת הכנסה, בו תוקן גיל הפרישה בחוק, הנוגע, בין היתר, לזכאות לגמלה ולשיעור הגמלה על פי החוק האמור.
- (ד) חוק האזרחים הותיקים, הקובע הטבות, בין השאר, בתשלומים בגין אגרת טלוויזיה, ארנונה, נסיעה בתחבורה ציבורית, תרופות, שונה כך שחלף הגיל 65 בגבר ו-60 באישה המזכים בהטבות מכח החוק, נקבע הגיל המזכה בהטבות כגיל הפרישה הכללי, כפי שהוגדר לעיל.
- (ה) חוק ביטוח בריאות ממלכתי, ע"י קביעת גיל הפרישה הכללי כגיל המזכה בהנחות ובפטורים מתשלומים לקופות חולים בגין שירותים או תרופות שאינם מפורטים בסל הבריאות, כך שהלכה למעשה נדחה מועד הזכאות לאותן הנחות ופטורים.
- (ו) חוק הביטוח הלאומי, אשר עיקר השינוי בו נוגע לגיל הזכאות לקצבת זקנה בתנאים מסוימים, לרבות בקשר להכנסות המבוטח, ולגיל הזכאות לקצבת זקנה ללא קשר להכנסות המבוטח. בנוסף נקבע כי מקבלי קצבת נכות כללית ומקבלי דמי אבטלה ימשיכו לקבלה עד לגילאי הפרישה החדשים.
- כאמור בנוסף לתיקונים לעיל, נכלל בסעיף 17 לחוק תיקון מספר 135 לפקודת מס הכנסה. לשם הגילוי הנאות, נציין כי רשויות מס הכנסה פרסמו חוזר מטעמן, אשר עשה את עבודתנו בחלק זה של רשימתנו לקלה יותר. להלן נפנה לפירוט כלל ההשפעות בתמצית:
- (א) אימוץ הגדרת גיל הפרישה הכללי שבחוק אל תוך פקודת מס הכנסה, בכדי להחילו על העניינים אשר נסקור להלן. אם כן, לעניין פקודת מס הכנסה, גיל הפרישה הוא גיל הפרישה הכללי, הכפוף להוראות המעבר שנקבעו בחוק.
- (ב) עדכון הפטור למשיכת עובד שכיר או עצמאי מקרן השתלמות, כך שהמשיכה הפטורה לגבר ולאשה שהגיעו לגיל 65 ו-60, בהתאמה, בחלוף 3 שנים ממועד התשלום הראשון לחשבון בקרן הנ"ל, עודכה והיא חלה על גבר ואשה שהגיעו לגיל הפרישה הכללי.
- (ג) עדכון הפטור על ריבית והפרשי הצמדה במשיכת כספים על ידי מי שהגיע לגיל 60 שנים שמקורם בתקרת ההפקדה המוטבת לקופת גמל, בתנאים מסוימים נוספים, על ידי החלפת גיל 60 הנ"ל בגיל הזכאות שהרף הנמוך שלו הוא גיל 60 שנים, והיכול להגיע, בכפוף לתאריך לידת הנישום שהנו גבר, ל-67 שנים.
- (ד) עדכון הפטור לקצבה מאת מעביד או קופת גמל, המוגבלת בתקרה, כך שתחול על מי שהגיע לגיל הפרישה הכללי, חלף על אשה שמלאו לה 55 שנה או על גבר שמלאו לו 60 שנה. ראוי לציין, כי במסגרת התיקון לפקודה, נקבע כי סכומים המשתלמים על ידי קופת גמל לקצבה, אשר לא נהנו מהטבות מס בעת ההפקדה, יהא מושכם זכאי לפטור בגינם, אם אינו זכאי לפטור הקבוע לקצבה ממעביד או מקופת גמל הנ"ל, ואם בעת המשיכה הגיע הנישום לגיל 60 שנים.
- (ה) עדכון הפטור לדמי שכירות אשר התקבלו על ידי יחיד מהשכרת נכס שבבעלותו, אשר שימשו במישרין להפקת הכנסתו מיגיעה אישית מעסק או ממשלח יד בישראל, כך שיחול על יחידים, הם או בני זוגם, אשר הגיעו לגיל הפרישה הכללי, חלף גיל 65 בגבר ו-60 באשה.
- (ו) עדכון הניכוי מריבית המשתלמת על פיקדון בתאגיד בנקאי או על תוכנית חסכון, למי שהגיע הוא אן בן זוגו לגיל 65 שנים לעניין הניכוי בסך של 4,000 ₪ ולמי שהגיע הוא בן זוגו לגיל 65 לעניין הניכוי בסך של 6,000 ₪, בתנאים נוספים התלויים בגיל הנישומים ביום 1/1/2003, כך שיחול על מי שהגיע, הוא או בן זוגו, והוא ובן זוגו, בהתאמה, לגיל פרישת חובה כפי שהוגדר לעיל.

ז) עדכון הפטור החלקי (35%) על ריבית המשתלמת על פיקדון בתאגיד בנקאי או על תוכנית חסכון, למי שהגיע בגבר לגיל 65 ובאישה לגיל 60 שנים, בתנאים נוספים התלויים בגיל הנישומים ביום 1/1/2003 ובגובה ההכנסה מהריבית הנ"ל, כך שיחול על מי שהגיע לגיל הפרישה הכללי כפי שהוגדר לעיל.

ניתן להיווכח מהאמור ברשימתנו זו, כי עסקינן בחוק בעל השלכה על כל אחד ואחד מאיתנו, גם אלה הרחוקים מגיל הפרישה, אשר יצטרכו בסופו של יום לשקלל את ריחוק ההטבות (המעטות) המוקנות למי שהגיע לגיל הפרישה.